

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Іванкової Наталії Олегівни
на тему «Публічне управління розвитку інноваційної екосистеми»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування
(галузь знань 28 – публічне управління та адміністрування)

Актуальність теми дисертації, зв'язок з науковими програмами, темами

Розвиток інноваційної екосистеми має ключове стратегічне значення для забезпечення стійкого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни. Концептуальні основи цього процесу включає створення сприятливого середовища для інновацій, розробку науково-технічного потенціалу, стимуляція інвестицій у дослідження та розробки, а також підтримка перспективних інноваційних проектів. Основними елементами успішної інноваційної системи є взаємодія між державним, бізнес-сектором та науковими установами, а також навчальний персонал з високим рівнем компетенцій у сфері інновацій. Важливо враховувати міжнародний досвід та сучасні технологічні тенденції у формуванні стратегії розвитку інноваційної системи. Ефективний розвиток інноваційної екосистеми пожвавлює зайнятість, стимулює ріст економіки та підвищує рівень життя населення. У сучасних умовах структурна та технологічна модернізація публічного управління залишається однією з імперативних сфер розвитку країни. Цей процес включає як соціально-економічні, так і технологічні аспекти, які взаємопов'язані та впливають один на одного. З одного боку, це необхідно для створення умов розвитку інновацій, підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності внутрішніх товарів та послуг на світовому ринку. З іншого боку, соціальні аспекти модернізації важливо врахувати, такі як забезпечення робочих місць, соціальний захист населення та забезпечення доступних умов для навчання та розвитку кожної людини.

Інноваційні екосистеми, в яких дослідницькі інститути, організації з розвитку та виробничі компанії перебувають у симбіотичних відносинах, набирають особливу популярність і активно взаємодіють на основі мережових

технологічних рішень. Інноваційна екосистема - це сприятливе допоміжне середовище, яке дозволяє поєднувати необхідні ресурси для отримання матеріальних та нематеріальних знань та ефективно здійснювати передачу та комерціалізацію технологій. Отже, необхідність створення та впровадження інновацій, а також зростання екосистем - це значні тенденції в сучасному економічному розвитку. Їх об'єднання у форматі інноваційної екосистеми відкриває нові можливості та встановлює нові дослідницькі завдання щодо управління інноваційною екосистемою як процесом, що спрямований на створення та підтримку ефективного середовища для розвитку інновацій.

За таких умов дисертаційна робота Іванкової Наталії Олегівни є важливим кроком в комплексному представленні проблем та перспектив розвитку інноваційних екосистем, що базується на емпіричних даних, зібраних з наукових джерел та баз даних, що дозволило визначити конкретні особливості, що впливають на можливість розвитку інноваційних екосистем. Відтак, робота є актуальною та має вагоме наукове значення.

Тема дисертаційної роботи пов'язана із науковими дослідженнями кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» «Розвиток смарт-спеціалізації «креативні індустрії» у Львівській області» (номер державної реєстрації: 0123U100401). Автором, зокрема, запропоновано застосування моделі науково-технологічних кластерів (Розділ 3. Перспективи розвитку інноваційної екосистеми шляхом реалізації моделі науково-технологічних кластерів), яка базується на визначенні смарт-спеціалізації регіонів та застосування такого розподілу під час вибору галузевої направленості регіонального науково-технологічного кластеру, який буде акумулювати наявні ресурси регіону та сприяти його подальшому розвитку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Загалом роботу виконано на сучасному рівні. Автором особисто або за його

безпосередньої участі, отримано, оброблено та проаналізовано експериментальні результати, сформульовано конкретні та загальні підсумки роботи.

Дисертація написана чітко і професійно, наведені в ній рисунки і таблиці дають змогу глибше і наочніше ознайомитися з обговорюваними результатами. Робота має логічну послідовність викладення результатів дослідження, а поставлені завдання є достатньо розглянутими і завершені конкретними висновками і пропозиціями. Висновки досить повно і правильно відображають основні досягнення цього дослідження.

Наукові положення, висновки та рекомендації мають достатньо емпіричне та теоретичне обґрунтування, що обумовлено використанням значної кількості наукових джерел, законодавчих та підзаконних актів та міжнародних документів за темою дисертаційного дослідження, що дало можливість автору системно підійти до досягнення визначеної у роботі мети.

Поставлена автором мета дисертаційної роботи – розроблення напрямів удосконалення публічного управління розвитку інноваційної екосистеми шляхом імплементації моделі науково-технологічного кластеру – логічно розкрита.

У першому розділі «Теоретичні та прикладні аспекти публічного управління розвитку інноваційної екосистеми» проведено дослідження механізмів публічного управління інноваційною діяльністю та трансферу технологій в Україні. Розглянуто основних учасників інноваційної екосистеми та визначені їх можливі ролі в процесі її розвитку та функціонування. Зроблено висновок про динамічність, децентралізацію та гнучкість мережі взаємопов'язаних суб'єктів інноваційної екосистеми, які об'єднані спільною метою, створюють синергію для доповнення та підсилення процесів генерації та розвитку інноваційних ідей. Автор обґрунтовує, що не існує єдиного правильного підходу до розвитку інноваційної екосистеми. В кожному разі необхідно застосовувати той підхід, який буде охоплювати інтереси всіх учасників майбутньої екосистеми з урахуванням ресурсного, людського та інфраструктурного потенціалу.

Натомість перед Україною постає завдання гармонізувати законодавство та механізми публічного управління у сфері інноваційної діяльності та трансферу технологій до європейського законодавства в межах євроінтеграційних процесів.

У другому розділі «Аналіз моделей публічного управління інноваційною екосистемою» сформовано класифікацію публічного управління інноваційного розвитку за ознакою системного підходу інноваційної діяльності держави з виділенням трьох основних моделей: технологічного націоналізму, технологічного лібералізму та селективного інноваційного захисту. Здійснено порівняльний аналіз інноваційних екосистем провідних країн світу та національних інноваційних екосистем. На основі рейтингування Глобального інноваційного індексу Україну віднесено до категорії повільних інноваторів. На прикладі Львівської області автор дослідив складові інноваційної екосистеми (влада, наука, бізнес та громадянське суспільство) та виявив перешкоди для впровадження моделі науково-технологічного кластеру на регіональному рівні.

У третьому розділі «Перспективи публічного управління розвитку інноваційної екосистеми: реалізація моделі науково-технічних кластерів» автор розробив методологічні рекомендації щодо формування кластерних ініціатив та оптимізації організаційно-правового забезпечення їх функціонування досліджено стейкхолдерів з чотирьох ланок моделі «чотириланкової спіралі», формалізовано ризики, що впливають на розвиток інноваційної екосистеми. Запропоновано розглянути створення науково-технологічних кластерів як ефективний інструмент побудови регіональної інноваційної екосистеми. Автор розробив методичні рекомендації створення регіонального науково-технологічного кластеру з покроковою дорожньою картою побудови стратегії створення та розвитку такого кластеру в контексті масштабування від регіональної інноваційної екосистеми до глобальної. Задля візуалізації структури кластеру, побудови синергічної взаємодії автор пропонує застосовувати шаблон кластерної бізнес-моделі, гібридне фінансування. Також проведене матричне типування потенційних форм реєстрації кластерних ініціатив.

Висновки роботи містять підтвердження гіпотези наукового дослідження та

практичні оцінки й рекомендації автора для системи публічного управління інноваційною екосистемою.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Обґрунтованість одержаних результатів забезпечується шляхом комплексного використання в дисертаційній роботі загальнонаукових і спеціальних методів. Обрані методи відповідають гіпотезі наукового дослідження. Об'єкт (розвиток інноваційних екосистем) і предмет (теоретичні та прикладні засади публічного управління розвитку інноваційних екосистем) дослідження відповідають заявленій темі. Поставлені дисертантом завдання розкривають мету дослідження.

Викладене вище свідчить про достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження. Висновки в цілому відповідають поставленим завданням, відповідно відтворюються в оприлюдненому тексті анотації.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є обґрунтованими та достовірними, оскільки вони засновані на коректному застосуванні наукових методів. Дослідження базувалося на *аналізі та синтезі* – під час порівняння наявних дефініцій визначень «система», «екосистема», «інноваційна екосистема»; *систематизації* – у визначенні моделей публічного управління інноваційною екосистемою і їх класифікації та систематизації; *системно-структурному аналізі* – для дослідження нормативно-правових актів щодо регулювання інноваційної діяльності в Україні; *статистичному (кластерний аналіз, факторний аналіз)* – для дослідження стану та факторів ризику розвитку регіональної інноваційної екосистеми; *методі експертних оцінок* – для отримання даних та факторних ознак; *графічному методі*

для інтерпретації результатів дослідження стану розвитку інноваційної екосистеми Львівського регіону, з можливістю побудови моделі науково-технологічного кластеру; *функціонального та логічного аналізу* – для розуміння ролі та взаємодії різних елементів моделі, а також для побудови чіткої логічної структури дослідження.

Судження автора базуються на аналізі наукових статей, опублікованих у рецензованих виданнях. Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій також підтверджується публікацією основних положень дисертації в рецензованих наукових виданнях та участю у наукових заходах.

Наукові результати, що відображають особистий внесок автора в розроблення основних положень дисертаційного дослідження, що мають наукову новизну, полягають у вперше обґрунтованому методичному підході щодо створення регіонального науково-технологічного кластеру з покроковою дорожньою картою побудови стратегії створення та розвитку такого кластеру в контексті масштабування від регіональної інноваційної екосистеми до глобальної та розробленою методологією використання Шаблону Кластерної Бізнес-Моделі як інструмента для моделювання майбутньої структури та діяльності кластеру. Запропоновано чотири моделі управління науково-технологічним кластером (бізнес-управління, донорська, посередницька та академічна моделі), визначено їх особливості та сфери застосування.

До методологічних здобутків автора слід віднести: методику управління ризиками публічного управління розвитку інноваційної екосистеми, яка, на відміну від наявних, базується на врахуванні практики розвитку бізнесу та інновацій та виокремленні найвагоміших факторів ризику, що спрощує процес прийняття рішень та ресурсного забезпечення інноваційного розвитку; модель «чотириланкової спіралі» публічного розвитку інноваційного середовища, яка враховує інтереси та потреби всіх чотирьох секторів (державу, науку, бізнес та громадянське суспільство), забезпечуючи більше демократії та відкритості, створює можливості залучення нових джерел фінансування інноваційних проєктів. Модель дозволяє створювати стратегії, які спрямовані на досягнення

сталого розвитку з активним залученням громадськості до створення, обговорення, фінансування, контролю та реалізації проєктів і напрямів, які будуть мати значний позитивний соціальний, економічний та політичний ефект для регіону. Модель може бути рекомендована як основа для регіональної інноваційної стратегії.

Основні теоретичні та прикладні результати досліджень дисертації були опубліковані автором особисто та в співавторстві. Наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано у 16 наукових працях, у тому числі: 4 статті, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації, 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях та один розділ в колективній монографії, по одному розділу в 6 посібниках, які додатково відображають наукові результати дисертаційного дослідження.

Таким чином, наукові результати описані в дисертаційній роботі повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Отже, оприлюднення та апробація результатів роботи відповідає вимогам наказу МОН 23.09.2019 № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Існуючі підходи до управління інноваційною екосистемою узагальнено та розроблено методологічні та методологічні положення, які передбачають формування інструментарію аналізу поточного стану та перспектив розвитку, оцінки перспектив розвитку інноваційних екосистем на основі науково-технологічних кластерів.

Теоретичні положення, висновки, практичні рекомендації дисертації можуть бути використані в діяльності центральних органів державної влади для модернізації публічного управління інноваційною екосистемою щодо

впровадження моделі науково-технологічних кластерів для ефективного регіонального розвитку.

Результати дисертаційного дослідження використано: у практичній діяльності Львівської обласної ради (довідка №1-51/111 від 07.04.2025), Громадської організації «Тех Стартап Скул» (довідки №06-2025 від 03.04.2025, №07-2025 від 03.04.2025, №08-2025 від 03.04.2025). Практична значущість отриманих результатів підтверджена їх використанням під час виконання грантових програм, науково-дослідних робіт кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», Наукового парку «Львівська політехніка» та у викладанні вибіркової дисципліни «Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю» (для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Публічне управління та адміністрування»).

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація у дисертації та наукових публікаціях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, відсутні. Відповідно порушень академічної доброчесності не встановлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи отримані Іванковою Наталією Олегівною результати виконаного ним дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, водночас слід вказати на такі недоліки та пропозиції дискусійного характеру:

1. Четверта промислова революція характеризується тим, що впровадження нових технологій відрізняється великою швидкістю та супроводжується потужною конкуренцією. Зараз інноваційна діяльність стає ареною боротьби багатьох тисяч компаній у всьому світі - як великих корпорацій, так і дуже малих стартапів. Усі нові досягнення мають одну поширену особливість: вони ефективно використовують силу цифрових та інформаційних

технологій. Тому робота значно б виграла, якщо автор розглянув би інноваційну екосистему як нову бізнес-модель цифрової економіки та відповідно до рівня цифрової зрілості інноваційної екосистеми охарактеризував особливості публічного управління.

2. На рис. 1.3 представлено основних учасників інноваційної екосистеми, проте, на мою думку, доцільно було б зазначити акторів інноваційної екосистеми у складі двох компонентів системи – у складі учасників інноваційного процесу (продуценти фундаментальних ідей, суб'єкти прикладних НДР, компанії-виробники інноваційної продукції; кінцеві споживачі інновацій) та у складі інноваційного екотопу (актори фінансового забезпечення, нормативно-законодавчого забезпечення, технічного регулювання інноваційної діяльності та інтелектуальної власності, постачальники; конкуренти; громадські організації).

3. У підрозділі 3.2 «Оцінювання ризиків формування та розвитку інноваційної екосистеми України» здійснено спробу проаналізувати бар'єри та ризики, що перешкоджають розвитку інноваційної екосистеми в Україні. Однак у цій частині дослідження не враховані специфічні українські контексти та виклики, зокрема умови воєнного стану та повоєнного відновлення держави.

4. У підрозділі 1.3. «Особливості публічного управління створення та функціонування інноваційної екосистеми в Україні» систематизовано нормативно-правову базу, що регулює інноваційну діяльність в Україні. Водночас, автором слід було б звернути увагу на стратегічні засади оновлення інноваційної екосистеми, зокрема встановлені Національною економічною стратегією на період до 2030 року. Також доцільно відзначити про скасування Господарського кодексу України.

5. У розділі 2.1. «Іноземний досвід публічного управління інноваційного розвитку держави» автор відзначає, що «модель інноваційного розвитку держави – це концепція, що визначає стратегії та механізми, які сприяють впровадженню інновацій у різних сферах суспільного життя та економіки». На мою думку, неможливо ототожнювати поняття «модель» та «концепція», адже модель є об'єктом-замінником об'єкта-оригіналу, що забезпечує вивчення деяких істотних,

з погляду дослідника, властивостей оригіналу, а концепція – спосіб розуміння, те або інше розуміння явищ і процесів; єдиний, визначальний задум. Отже модель відображає концепцію, але не є нею.

Разом з тим, висловлені зауваження та рекомендації носять переважно дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня представленої дисертаційної роботи.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційне дослідження Іванкової Наталії Олегівни на тему: «Публічне управління розвитку інноваційної екосистеми» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни, має теоретичне та практичне значення та відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Дисертаційна робота Іванкової Наталії Олегівни на тему: «Публічне управління розвитку інноваційної екосистеми» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії” від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 “Про затвердження вимог до оформлення дисертації” (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), а її автор – Іванкова Наталія Олегівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”.

Офіційний опонент:
д.держ.упр., проф.,
професор кафедри публічного управління
та адміністрування
Університету Григорія Сковороди в
Переяславі

ПІДПИС З. М. БУРИК
 Засвідчую
 Нач. ВК

М.П.

«09» червня 2025 року